

# HRVATSKA RIJEČ

\*Redplatna cijena: na godinu K. 12 — Za 6. godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvatne tiskaju se po 30 para petiti redak ili po pogodbi. — Neankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju.

## O položaju.

Ovih dana suradnik našeg lista razgovarao je sa jednim uvažanim političarom o položaju u našoj domovini. Radi važnosti izraženih nazora objelodanjemo ovaj razgovor.

Na upit našeg suradnika, što gospodin misli o današnjoj mješanini u našoj domovini, odgovara: Ja držim, da su Hrvati mogli mnogo, ali nisu ništa postigli. Kad je trebalo, da jedno-dušno zahtijevaju, svadjali su se među sobom kao god. 1861., 65., 67. pa i svih kašnijih godina. Bilo je više bitaka, rat se uprav vodio, nu pri svemu tomu mi se nismo nikad odlučili, ili ako smo se jedni odlučili, drugi su posao kvarili. Svršilo je, da nismo ničemu ozbiljno sudjelovali i da su se ratujuće stranke pomirile bez nas i preko nas i, mogu reći, proti nami. Vjerujte mi mene najviše boli, da smo izgubili kad smo mogli u istinu odlučiti i za svoju narodnu korist pobijediti. Što tu pomaže, da smo jedni bili za ovo drugi za ono, kad našom neslogom nismo uradili ništa? Kad nismo bili za ništa? Što tu pomaže, da smo se jedni obarali na druge, kad su naši narodni redovi bili usljed borbe podijeljeni? Svršavalo je uvijek da se jedna proti drugoj strani izjednačavala, postajali smo svojom krivnjom pravom ništicom za bilo koju ratujuću stranku, a množili mi ništicu sa bilo kojim brojem uvijek je plod mudrožubne jednak. Jeli čudo da i mi kao narod međusobno razdvojimo u borbi, nismo bili drugo nego međusobno uništavajuća se sila ništa drugo nego ništica? A sada množili mi tu ništicu kako god hoćemo, množio nas i drugi kako hoće, što postizavamo mi ili što postizava drugi za nas, za naš narod?

Vjerujte mi, ništa. I sve, što se danas splet-kari, bit će ništa za narod ako ne bude na veliku njegovu štetu, propast. Nagodba je tu i ona će ostati. Nitko ju ne će u ničemu promijeniti. Mi ostasmo gdje smo: Robovast ćemo još punih deset godina, a možda i uviek.

Dugo smo robovali, pa je pravdo da robujemo dok se ne budemo znali i htjeli riješiti robskih btega svojih otaca i praotaca svojih. Jest, ja sam o tom osvjedočen, da od našeg naroda ništa ne će biti, dok god se on ne oslobodi od sužanske primjese, koja mu je još u krvi. A ta sužanska primjesa najbolje se očituje u tom, što radje služimo tudjincu nego li da se među sobom složimo i zajednički radimo.

— To je užasno. Tako crno, mislim, da nije sa našim stanjem. Ja naprosto držim, da napredujemo.

— Je li mi napredujemo ili ne, to je drugo pitanje. Ja znam, da je u nas bilo ljudi, koji su trpili za narod i za njegovo dobro kad je ovaj naš narod u ogromnoj većini bio već zaboravio da postoji.

Znam da je danas stranaka mnogo, ali znani takodjer, da je u svim tim strankam pravih rodoljuba jako malo. Znam, da je n. pr. u Dalmaciji bilo otačbenika, koji su odmah poslje 1848. čamili u tammicama radi sjedinjenja. Znam da je ta misao bila nekako jaka u Krivošijama u Boci i u Dubrovačkoj, a danas vidim, da se ciele občine, ciele pučanstvo ciele stranke u nekim od tih predjela za ništa prodavaju svomu tlačitelju u isto doba, kad se ljuto mrze sa ostalim pučanstvom.

Ako prodjemo na Banovinu još je grdje. Tamo naši robski betezi slave uprav svoje slavje. Tamo se ljudi kao pravo robjbe među sobom kolju radi ničesa, radi umišljenosti, radi ludosti. Tamo se na očigled svakoga razumnoga posve javno služi tudjincu, a što je najžalosnije jest, da ljudi misle da služe na taj način domovini. Što hoćete dakle da učini narod, koji se to može podnositi, koji se radi svega toga mrcvari, uništava, koji sve svoje najbolje sile takovoj radnji posvećuje?

— Ja baš toga ne vidim. Ljudi se diele u stranke. Razpravljaju o načelima, o djelovanju; stranke se bore za što veći posjed, za što veći broj pristaša, za što veću snagu u narodu. Kako ćete bez toga zamisliti političkog života, političkog uspjeha?

— Tu vi imate pravu, nu samo prividno, jer se tamo i stranke bore za načela samo pri-

vidno. Ne marim nikoga spominjati, a neka imena mi se baš grusti izgovarati. Govorimo dakle o stvarima, o događajima, o činjenicam, pa vas pitam: Bili vi služili u svojoj domovini tudjincu orudjem? Bi li vi pustili koje javno glasilo, da služi tomu tudjincu za njegove lične svrhe? Bili vi do jučer vikali, da vam je taj tudjinac udario žig laži i klevete na čelo; bili vi javno se tužili, da je taj tudjinac iza vaših leđa, iza leđa vaše stranke se otačio sa Petrom i Pavlom, a onda ga uoblastili, da ugovara sa zakletim neprijateljem vaše domovine? Bili vi uobće toga i takvoga tudjina, koji je došao pod starost u vašu stranku, učinili vodjom vašim, vaše stranke; gospodarom vašim i vaše stranke, vašeg naroda?

Vi šutite. Nu pitam Vas ja, što je drugo nego neuzmjerna, ali slepa dobrota, što drugo nego robska nemoć, kad puštate, da vam gospodari takav tudjinac, koji se okružio sa samim svojim sinovima ili ljudima, koji bi bez njega skapavali od gladi? Da vam gospodari tudjinac, koji ne nalazi svojih vjernih drugava širom Hrvatske nego samo između onih, koji su mu dužni ili koji su mu inače prisiljeni biti slepo pokorni; koji ne smiju, koji ne mogu svojom glavom misliti, po svojem se razboru vladati? Bili vi pustili, da vam taj i takav tudjinac gospodari kako hoće u stranci, u narodu, kad niste nikad i u nijednom času sjegnuli, da vas ne izdaje, da vas ne izrabljuje, da vam narod i domovinu ne prodaje za gotov novac svakomu, koji ga bolje plati?

— Vi ne bi, znam. A ipak puštate sve to, jer mislite, da tako služite načelu i da koristite domovini. Nu ja vam kažem: slaba vam služba, a još slabija korist, dok sve to mislite poslići služeci orudjem onomu, komu nikad niste vjerovali, niti mu po duši možete vjerovati.

— Varate se, gospodine. Dok tko služi stranci, njezinim načelima, dok on u smislu tih načela radi, ja ne gledam što je on, nego što, kako on postupa. Znam, vi cijlate na...

— Samo ne spominjimo imena. Držimo se stvari. Da je vas koji magjarski državnik u današnjim okolnostima k sebi pozvao, da je taj državnik isti magjarski ministar predsjednik, ja se kladim, da vi k njemu ne bi bili pošli. A evo za što. Vi dobro znadete, da je taj ministar upotrebio sve, da Hrvatima nametne magjarski jezik i da Hrvatsku svede na prosti magjarsku županiju. Vi znadete, da je taj ministar uprav silnički sve učinio, da to postigne. Pa dobro, u našu času, kad je taj ministar želio sve to okruniti silom i protuzakonito nametnutim zakonom, nagodbom, kad se je on već zakleo, da od silovitosti ne će odustati, on vas zove k sebi. Zove vas u času, kad u vašoj istoj domovini svoje silovite ciljeve na svaki način hoće da provede, kad se kune, da će svojega pandura uzdržati makar kojim načinom, kad se pred ciljem svetom izjavio, da će se u vašoj domovini provadljati misao magjarske jedinstvene države od Karpata do mora. Bi li vi, da ste na čelu stranke hrvatskoga prava, pošli k tom ministru?

— Zar vi ne bi tamo pošli, da vas zove na zahtjev kralja? Zar mu ne bi išli izkazati licem u lice sve, što mislite o njemu, o njegovoj razbojničkoj politici?

— Ne bi ni kad bi me kralj zvao, ni da se licem u lice izkalam. Nu, laž je najprvo, da je taj poziv bio na zahtjev kralja, a drugo laž je, da je uobće za to znao kralj hrvatski. Za to je znao samo kralj ugarskoga ministra predsjednika, onoga, koji ne zna za kraljevinu Hrvatsku, a po tom ni za kralja hrvatskoga. A ja, kao pravaš, takovom pozivu ne bih se odzvao ni kao osoba ni imena stranke prava. A po gotovo ne bih kad bi bio proglasivao svakoga onoga Hrvata izdajicom, koji je gledao da narod hrvatski dođe do jednakopravnog saveza s narodom magjarskim. Da se izkalam pak ne bi pošao, jer bi to bilo djetski, a da saznam što ministar misli, to bi mi bilo suvišno, a da mu služim kao informator, to bi samatrao poniženjem osobnim i stranačkim.

Uzeto sve skupa u ovoj stvari ja vidim samo nečist posao, a to s ovih razloga:

Najprvo htjelo se zavarati narod imenom kraljevim; onda htjelo se prikazati, da ga u poslu nije ulazio magjarski pandur Rakodczay, a naposlje hoće da se reče, da je to učinjeno na korist naroda.

Što se tiče kralja, rekao sam svoje. A šta se tiče Rakodczaya, to je besramna laž i gnusno objsna, kad se kaže, da ga on tu nije ulazio. A laž je i objsna s jednostavnog razloga, što bez njega takovih poziva nije moguće da bude nego jedino onda, kad bi se sa ministrove strane htjelo da se odmah na banskoj časti zahvali. A jer-ministar toga nije htio, jer se pandur nije na toj časti zahvalio, to hoće reći, da je Weckerle preko njega snubio vodju „Starčevićeve stranke prava“ na dogovor. Druga čije kod ljudi, koji drže do sebe, nije moglo slediti, jer je Weckerle morao najprje znati hoće li sa pozvanik odavati, a onda nije mogao kao čovjek pristojnosti pozvati ga, nego preko svog pouzdanika u Banovini Rakodczaya.

A sada vidite, ovo se sve hoće da zabušuri, izkrivi i narod zavede u bludnju. Tu nije čist posao.

Iz nečistog posla ne može biti dobra. Ja mislim, da se radi o spletki, kojoj će nasjesti mnogi čestiti Hrvat. Ja mislim da će, ako ne bude razbora kod starčevićanaca, naš narod stradati ljuto. Weckerli, Rakodczayu, Magjarima nije nego do toga, da u Banovini zavlada mržnja i nesloga. Ja tu mržnju već vidim, i ako pravi, rodjeni Hrvati, kojih god stranci pripadali, ne budu lukaviji od zmije, njima svima i cielej našoj domovini zlo se piše. Uz našu ludost, mržnju i neslogu Magjar će svoju vlast tako učvrstiti u našoj domovini, da sama njegovom gospodstvu izplatiti još na milijarde prije neg budemo uzmogli i promišljati, da se oslobodimo. Nagodba će postati podpuno razvijemim prokletstvom, o kojem je Starčević govorio, da je bolje da svi propadnemo nego da ga razvijena doživimo.

— A vi mislite?

— Mislim, da bi Magjar u tu svrhu bio spravan platiti milijune. Je li ih platio i tko ih je dobio, nije mi stalo izpitivati. Znam samo, da probijujemo strašno doba. Bog čuava Hrvatsku! To je moja molitva, koja će biti uslišana, ako Bog učini, da svi Hrvati proti neprijatelju budu složni.

Razumijem strančarska trvenja u običnim prilikam, ali u izvanrednim, u onima, kad moja domovina ima da se bori proti zadnjem nastroju ljutog neprijatelja, strančarstva ne shvaćam i smatram izdajicom domovine svakoga, koji razdvaja narodne redove. Događalo se to razdvajanje pod bilo kojom lozinkom, znam da je izdajica i neprijatelj otačbine svaki onaj, koji to razdvajanje prouzrokuje.

Ja sam vam ovim rekao sve što mislim.

## Parlamentarno izvješće.

(Posebno dopisivanje).

Beč, 19. prosinca.

### Kocka je pala.

U sjednici od utornika, u prisutnosti svih ministara svi su zakoni nagodbeni bili na predlog dra. Pergelta primljeni u trećem čitanju. Ovaj je rezultat predsjednik Weisskirchner najvije nekim osobitim zadovoljstvom, te mu se moglo opaziti na licu, da i on pripada onaj stranci, koja je u Cislajtanji svojedobno vodila najžešći rat proti Ugarskoj, tako da se radi Ugerse u samom Beču nije smjelo potvrditi Ugerse izbor za bečkog načelnika. Danas je kršćansko-socijalna stranka nosilica austro-ugarske nagodbe. Njoj se jedinjoj mora zahvaliti da je uobće došlo do poprimljenja nagodbene osnove u parlamentu, a po tomu ona je moralni krivac, da će još deset godina narodi, a nadasve hrvatski narod trpiti amon njemačko-austrijsko, a onamo magjarsko robstvo.

Poprimljene su sledede zakonske osnove; Ovlaštenje zakon, kojeg su u Austriji pozvali „Mantelgesets“, a u kojemu se sadržaju svi razni ugovori i protokoli nagodbe; zakon o osiguravajućim društvima; kvotni zakon i zakonska osnova o gradnji dalmatinske željeznice.

Za ovaj su zadnji zakon, koji je u sjednici zagovaro izvjestitelj Hribar, glasovali svi zastupnici kuće. Osim ovih zakona bilo je poprimljeno nekoliko rezolucija. Najznamenitija je ona, kojom se pozivlje austrijska vlada, da bude uplivi kod magjarske vlade, da se u Ugarskoj počne jednom poštovati zakon o narodnosti.

Ova je rezolucija, koju je predložio Čeh Šillinger, bila primljena jednoglasno. Iza glasovanja sledilo je u kući burno pljeskanje sa svih zastupničkih stolica tako, da su se ministru predsjedniku barunu Becku nakostrišile bile kose od nepriklike i stiske, u koju ga je dovelo poprimljenje ove rezolucije, a koju je izvjestitelj Pergelt nije preporučivao. On je već unapried predviđao prosvjed ugarskog sabora.

Deviza, koja se u zadnje vrieme ne samo u krugovima slavenskih, da li u onim njemačkih zastupnika čuje, jest: u Ugarskoj se mora izvoštiti sloboda nemagjarskim narodima bilo silom, bilo milom!

Odgovor ministra predsjednika baruna Becka na ovu rezoluciju usljedio je prije dvadeset i četiri sata. Iza kako su svi nagodbeni zakoni bili poprimljeni u trećem čitanju, podiže se barunu Beck, te izjavljuje u kratko, da austrijska vlada nije u položaju da može udovoljiti zaključku zastupničke kuće u smislu Šillingerove rezolucije.

Kuća je saslušala Beckovu izjavu bez ikakva povika i prosvjeda. Česki radikal Choc čim je barun Beck dovršio čitanje izjave, začtrči se na svoje mjesto, dovikujući predsjedniku, da mu dade rječ po poslovniku. Dobiivši rječ predlaže da se otvori debata vrhu ministrove izjave. Predsjednik stavlja Chocov predlog na glasovanje. Prima se većinom glasova. Kod ovog glasovanja podiže se na klupama kršćanskih socijala jedno pedeset zastupnika zajedno sa Luegerom. Ostali kršćanski socijali sjede. Proti Chocovu predlogu glasovali su oni kršćanski socijali, te drže uz ministra dra. Gessmana.

Poprimljene Chocova predloga svakako je simptomatično, tim više što je Weckerle već prosvjedovao bio kod Becka radi spomenute rezolucije, i Beck mu, jedino, da se gospoda Magjari ne bi uzemirili, namah obćao, da će stvar reparirat u parlamentu. U toj reperaturi nije barun Beck imao osobite sreće.

Parlament je onaj isti čas razdrpao Beckovu reparaturu, tako da je stvar ostala na staromu, osim što će u se po svoj prilici još ovih dana pridružiti i debata u kući o magjarskom nasilju proti narodnostima u Ugarskoj.

### Magjari biesni.

Jučer je novinarska soba u carevinskom vieću bila poplavljena magjarskim viećima.

Najprvo su javile, da će ugarski sabor prekinuti svako dalnje razpravljanje vrhu kvotne osnove, sve dotle dok mu austrijski parlament ne dade zadovoljština za nanese mu uvriedu poprimljenjem Šillingerove rezolucije. Na jedan put dolazi druga alarm-viest, koja javlja, da je Beck telefonički izjavio Weckerlu, da će on odmah reparirati.

Malo za tim opet jedna bomba: „Weckerle je izjavio deputaciji neodvisne stranke, ako mu ne uspije dobiti od Becka garancije, da se od sada unapried austrijski parlament ne će nikada više usuditi pačati u unutranje ugarske poslove, da će ugarska vlada sama znati naći sredstva i puteva, kojim će uspješno zabraniti austrijskom parlamentu, da se nepozvan mića u ugarske stvari.“

U ostalom sve ove viesti nisu ni najmanje priplaiše austrijski parlament. Naprotiv one su najviše tomu doprinjele, da nije uzeo do znanja Beckovu izjavu.

### Proti glagoljici.

Predma sadržaj ovih crta ne spada među parlamentarne stvari, ipak mi dozvolite na ovom mjestu izneti jednu činjenicu. Kako vam je poznato bečke novine „Vaterland“ i „Reichspost“ pred nekoliko su sedmica bile doniele neke senzacionalne viesti o glagoljici. Vi ste u vašem cijenjenom listu onom zgodom bili donieli izjavu, da vam prispjeli članak o glagoljici ne čete da donesete, jer da to pitanje ostavljate crkvojnacima. E pa dobro! Znam javiti, da je



jedan dalmatinski crkvojak poslao ovdješnjog „Korispondence Plova druživa“ jedan članak o glagoljici, u kojemu veom i krasno osvjetljava celu poviest borbe proti glagoljici kroz ovo nekoliko godina. Ta blažena Korispondence, koja u glavnom poslužeje gorispomenuete dvie novine, nije htjela da donese dotični članak. Pisac se je članka jučer oborio na urednika korispondence, predbacujući mu nekorektno postupanje u ovom pitanju, te mu je izjavio, ako još ove sedmice „Plova Korispondence“ ne razasla je svim kršćanskim novinama njegov članak, da će ga on dati tiskati u protukršćanske novine.

Razkoljenim je očima urednik korispondence pogledao našeg borioca za glagoljicu, i kazao mu, da će nastojati donieti spomenuti članak. Vederemo!

#### Kriza ministra Peschke.

bila je za sada odstranjena sa povjerenjem po odboru deveterice, koji je bio prisiljen zaključiti ovo povjerenje, da se ne blamiraju njemačke stranke. Međutim ova kriza nije prebrđjena. Odbor se je deveterice složio u tomu da se kriza definitivno rieši u mjesecu ožujku, kad se ponovno sastane parlament.

#### Nevaljnost strojeva

na državnoj željeznici Split-Sinj, potakla je zastupnika Ivaniševića, da je upravio vladi upit:

„Misli li vlada izviditi nestašicu osobnih vagona, nevaljnost stroja na državnoj željeznici Split-Sinj, i providiti za točniji i ugodniji promet?“

#### Česki odvjetnici.

Borba za pravo českog jezika kod sudova u tako prozvanim njemačkim predjelima stupila je ovih dana u novi stadij. Česki su odvjetnici naime zaključili upravitelji apel na sve česke sudce, da od sada naprireda budu odbiti svaki njemački spis, koji im bude prikazan sa strane njemačkih odvjetnika. Česki se zastupnici nadaju da će se ovomu pozivu odazvati česki sudci. Dok ovo pišem, pada mi na um misao: za hrvatski sudci u Dalmaciji ne bi mogli na isti način postupati sa talijanskim spisima, odnosno za hrvatski odvjetnici ne bi imali sve njihove spise podastirati sudovima i javnim vlastima jedino u hrvatskom jeziku?

#### Beckova demisija.

Iza događaja u sjednici od utorka barun je Beck namam predao demisiju, ali namam se sutradan glasalo da ju vladar ne će primiti. U jednom dielu zastupničkih krugova govori se, da je Beckova demisija bila jedino finta, kojom se je htjelo uplivati na kucu, da se ne dodje do debate vrhu njegove izjave glede ugarskih unutarnjih posala. Za pravo su pak bila dva razloga, koja su Becka prisilila bila, da demisionira. Prvi je pitanje českog jezika kod njemačkih sudova u Českoj, a drugi je popravljenje Chocova predloga u kući. Uslijed toga, da su iz Chocova predloga bile izključene riječi „u jednoj od budućih sjednica“ ova će debata biti trudno otvorena koliko sada, toliko i kašnje. Uvjet, uz koji je prvi razlog ukinut drže koliko njemačke toliko česke stranke tajnom. U kuloraima se pogovara, da će pitanje českog jezika biti povoljno riješeno.

Muk se českih stranaka tumači tako, da se razglasanjem ovih viesti ne bi blamirali njemačke stranke i proizročilo bies njemačkih biraća proti njihovim zastupnicima.

#### Dulibičev govor.

Za razprave o dalmatinskim željeznicama zast. Dulibič držao je odulji govor, kojega čemo

u narodnom broju donieti po mogućnosti u cjelini. Govornik je izjavio, da će dalmatinski zastupnici glasovati za osno i.

#### Delegati.

Od naših su bili izabrani u delegacije Luginja, Vuković i Sušteršić.

### Hrvati i Magjari.

Uvaženi, najbolji i najrazšireniji talijanski politički list „Corriere della Sera“ donosi u svom broju od 18. t. m. sljedeći važni članak pod gornjim naslovom:

Nije istina, da je vrijeme dobar liečnik, koji lieči mnoga zla, nije istina, da se najzmršenija politička pitanja malo po malo utajuju, izravnuju i rješavaju. Tko bi kadikad krenuo, da posjeti zemlje „austro-ugarske“ monarhije, osvjedočio bi se o protivnome. Smicalice, nastojanja čestokrat izhitrena nekom objšenom ili pod krinkom vitežva kao da će dokrajčiti krize i sukobe, koji traju mjeseca i godina, i doba vedrog mira, koje nadolazi ulieva u duhove najsladje obmane. Ali doskora zlo, jače od lieka, ponovno se ukazuje, ukazuje se dapače teže, pogorošano od samog lieka, kao što često u bolestnom organizmu za trenutačne blagodati jednog energičnog liečenja nastupa reakcija strahovitog goreg stanja. U Austriji uvedene obćeg prava glasa samo je za kratko vrijeme odstranilo nacionalne borbe, a u Ugarskoj mi sklopiljen između Krune i opozicijonalnih koaliranih stranaka nije značio početak mirne političke i socijalne obnove, nego početak ljutog sukoba, usljed kojeg nitko ne bi mogao proreći, da će nastupiti laki odnošaji. Sukob ima nešto elegantna u sebi. Oni, koji su jednoc bi smatrali i bijahu faktično u Ugarskoj najvrijemiji podržavatelji austrijskih interesa — Hrvati — (magjaroni i tirolci. Op. ur.) sada nastoje svim sredstvima (ovi sadašnji nisu oni prvašnji. Op. ured.) da osujeite parlamentarno primljenje austro-ugarske nagodbe, a one magjarske stranke, koje su bile u ljutoj borbi proti Szellu, Tiszi i Fejervaiju, koji su takovu nagodbovu htjeli silom nametnuti, jesu danas baš one, koje idu za tim, da jednakim usilnim sredstvima skrše odpor Hrvata.

Pitanje je dosta interesantno za nas (za Talijane). Nije li zar zastupnik Supitlo, koji danas vodi hrvatsku oporbu, bio obtužen kao talijanski špijun? Kada taj Supitlo, kojega „Talijanci“ u Dalmaciji i u Istri ne drže sigurno svojim prijateljem, može, branići interese Hrvatske, ugoditi častnome Tittonu, nije za stalno shvatljivo, nit nam je ikoji magjarski narodnjak znao to iztumačiti. Ali je obtužba bila bačena i baš od gđjekojeg magjarskog zastupnika, koji i ne zna govoriti magjarski (a tih je nekoliko), ali za to mi se ne čemo ipak rugati provalama magjarske osjeljivosti. Zlo je u tome, što će koji Magjar, čitajući ove redke, vidjeti u njima novi dokaz spijonaže gosp. Supitla, jer, i ako se mi Talijani nismo imali nikad nit imamo sada polihvaliti s Hrvatima, učinili bismo veliku krivicu najelementarnijem zdravom razumu, kad ne bismo utvrdili, da Hrvati u ovome sukobu s Magjarima imaju sa svoje strane sve najsvejetije razloge i potpuno pravo.

Kad, pred nekoliko vjekova, Hrvatska, Slavonija i Dalmacija biše pridružene kruni ugarskoj, koliko hrvatski toliko magjarski jezik bijahu smatani kao prosti jezici, a uredovni jezik bio je latinski. Ovaj treći gaudens stavljao je u red sve one stvari, koje danas nisu. Narod je bio podložan i nije bio kao

danas — suveren; ureda je bilo malo i kod tih ureda nisu mogli (ko što ni danas, na čast isitini, ne mogu) bit primljeni analfabeta, a u školama učilo se latinski. Uslijed toga Hrvati, i ako nisu bili zanešeni za svojim magjarskim gospodarima, koji se nisu držali uvjeta sdruženju, življahu dosta mirno obradujućij polje, gojeći bit-go i koristeć se šumama. Nadodje za tim austrijsko gospodstvo, koje kako je poznato, nije ugadjalo ni Magjarima ni Hrvatima. Za ove imati jednog ili drugog gospodara bijaše donapokon sve jedno, dapače izravna ovisnost od Beča više je koristila njihovim ekonomskim interesima i austrijski Dvor poduzimao bi koješta u prilog Hrvatima e da ih što bolje podjari proti nemirnim Magjarima. Tako je došlo do toga, da su hrvatski vojnici sa zanosom sledili austrijske vojvode god. 48. kad se poradilo da se uguši magjarski ustanak.

Vremena se promienila. Frajjo Josip morao je priznati ugarsku neodvisnost, te Hrvatska i Slavonija (bez Dalmacije, koja privremeno ostade u sklopu Austrije) opet postadoše dielovima Ugarske. Magjari pak, sklopivši g. 1867. nagodbu s Austrijom, odlučise štovati prava Banovine, koja je, kako rekosmo, bila pripojena (a ne osvojena) uz uvjet, da će imati samostalnu unutarnju svoju upravu.

I zbilja, naredne godine 1868. bi sklopljena posebna nagodba između Ugarske i Hrvatske. Nije ta nagodba bila doista ono, što je hrvatski narod želio, a to se razumije, kad se pomisli, da su Magjari, uporabljjuć već onude izborne sustave, koji ni danas još nisu napušteni i uspjeli, da za hrvatske delegat e pregovornika budu imenovane osobe, kojima su bili zadnja stvar interesi Hrvatske. Na svaki način Hrvati se zadovoljise s onim, što bijahu stekli: autonomiju u užoj političkoj unutarnjoj upravi, u sudskoj upravi, u bogoštovju i nastavi.

Obćenito je političko pravilo, da iza sklopljenja jedne nagodbe, svaka od nagodjenih stranaka radi sve moguće, da ne izpuni ono, na što se je obvezala. Magjari poznaju dobro to pravilo i provode ga. Hrvatska ima u tome najbolje izkusivo.

Hrvatska ima svoje financije, ona doprinosi obćim troškovima države plaćajući jednu kvotu. Ali se Magjari tim ne zadovoljavaju. Kako izvuci još novaca? Evo vrlo jednostavnog sredstva: — ako se industrijalci, koji imaju tvornice i zgrade u Hrvatskoj, upišu ne kao hrvatske tvrdke, već kao tvrdke sa sielom u Budimpešti, eto da porazi, što ih oni plaćaju, ne će više ostajati u blagajnama Zagreba, već će doći u prijestolnicu Ugarske.

Interes često prevladuje nad patriotizmom, pa se mnogi hrvatski industrijalci nisu odupri nižu ugarske vlade, koja snizuje porez ako je samo odpremljen u Budimpeštu.

Promet s robom za državu je i za grad izdašno vrelodobitka. Kako da se taj promet što moguće više odvrati od Hrvatske? Jednostavno. Dosta je stvoriti takove željezničke tariife, po kojima izravna odprema robe iz Osieka u Zagreb bude na primjer skuplja, nego li odprema putem dva put duljim Osiěk-Budimpešta-Zagreb. Moglo bi se napisati cieleh svezaka u tom pravcu, tako da bi udiljenje čitatelja nad majstorijom Magjara bilo veliko, ali opet možda veće nad strpljivom podalnošću Hrvata.

Ekonomskom izrabljivanju nadošlo je i političko tlačjenje. Hrvatska ima svoj sabor, ali se izbori provadaju po sustavu, koji je, kako je napomenuto, osobitost Ugarske i koji se sada može pripodobiti samo onome u Rusiji.

Tako su u sabor uvijek ušle, izuzami prošle godine, osobe pokorne vladi budimpeštanske, a sabor je redovno šiljao u ugarski parlament delegaciju od sedamdeset (? četerdeset. Op. ur.) osoba, koje su sačinjavale nekakav hrvatsk. skup vjeran magjarskim vladama. Pomoću takovih sabora i takovim parlamentarnih zastupstva bilo je lako svakom ministarsvu i svakome banu dovesti do ništice unutarnju autonomiju, ugušiti svaku građansku i političku slobodu, suzbiti svaki pokušaj bune. Nisu davni, a poznati su hrvatski sukobi, partice i osude svake vrsti za vieme vladavine bana Khuen-Hedevary-a.

Ali dok se je situacija za Hrvate tako pogoršavala, postojala je sve težom i za Magjare, kad se je u Beču snovalo, da se usilnim sredstvima slomi narodna oporba. Bio je to čas, kad su Hrvati, misleći da su njihovi tlačitelji isti oni, koji su tlačili magjarske neodvisnjake, predložili ovima ugovor: pomozimo se izajamno: da „odolimo“ zahtjevima Beča; kad pobjeda bude nješa uživat ćemo plodove zajedno: vi Magjari imat ćete vasu potpunu autonomiju, a nama ćete u naknadu za našu podporu, koju vam dajemo, vratiti sva ona prava, koja su nam bila priznana g. 1868., a koja nismo nikad mirno uživali. Ugovor bi sklopljen (?). Supitlo, koji bijaše njegov prvi arhitekt, bio je nošen u devetera nebesa. Kad je pak nadošao čas pobjede magjarskih oprobjenjaka, njihov je zanos bio još tako vruć, da su u dvadeset i četiri sata onom Dalmaciji, austrijskom podaniku, udielili ugarsko državljansvo, da uzmogne od Hrvata biti biran za njihova zastupnika.

Nego, nova magjarska vlada uzprkos sve buke i pobjednog slavja, nije bila dobila baš ništa. Tisza i Fejervay bijahu odpuhani, ali za pravo Kruna samo malo popustila. Nagodba, koju je sadašnje ugarsko ministarstvo ovih dana sklopilo s austrijskim, u bitnosti je, ako ne u formi, gora za Ugarsku nego li nagodba, koju je Tisza znao izmamiti Körberu. Da se pred nadom odzidine i rehabilituje, ugarska vlada nije znala drugo, nego zastraniti u magjarski šovinizam. Hrvati bijahu prvi, koji razočarani okušaše magjarsko naslije.

Poslie nekoliko prvih razočaranja male vrijednosni, poslie nekoliko sukoba, koji su nastojali brižno izravnati s jedne i druge strane, nasto je sadašnji težki sukob, o kojemu se ne može kazati da će se brzo i mirno riešiti. Sva je krivnja onog blaženog latinskog jezika, koji više nije kao u liepa prošla vremena, službeni jezik. Možda su ga u Ugarskoj zaboravili, kao što su ga mnogo zaboravili i kod nas. Službeni je jezik u Ugarskoj magjarski, u Hrvatskoj hrvatski. Ali željeznice i u Hrvatskoj pripadaju cijeloj državi ugarskoj, radi čega Magjari hoće da u željezničkoj upravi u Hrvatskoj bude uporabljen magjarski jezik, i ako zakon 1868 izričito tvrdi da je na željeznicama u Hrvatskoj uredovni jezik hrvatski. Treba znati, da je magjarski jezik dielom već u porabi; jer se mnogi magjari nalaze u službi na hrvatskim željeznicama kao baština vladavine Khuen-Hedevary-a. Magjari nisu zadovoljni, oni hoće da magjarski jezik protregnu i da uzakone nešto, što već faktično postoji, pače ne da uzakone, već da to bude prostim pravilom. Hrvati prosvjeduju i osjećuju obstrukcijom djelovanje budimpeštanskog parlamenta. Za Hrvate je to pitanje vlastite narodne česti i pošto je zakon na njihovoj strani, oni su na temelju pravice. Radi se suviše i o socijalnom pitanju: Hrvati ne poznaju ni malo magjarski, tako da ga moraju učiti, kad postanu delegatima u Budimpešti. Što će činiti

V. Benini:

### Neshvaćeni udesi.

Preveo: S. Z.

Iza cielog dana, više manje naporne radote, iza možda neobilnog objeda, morati se zatvarat u dočekaču sobu, stojati pribit na stolici, osjećaji uznemirujuću slast zna što te zaokuplja, a ne moći ni spavati ni ziehati! A priprav! Svici se, preobuci se. Novi pripisak, izbijeljena košulja, dobro uglađana i nasajena. Isprasi pomno gornje crno odielo, umivaj se, učestlaj se, izmieni obuću i pazi sa strahom na bradu da ju nisi ostavio nezasišenu. Kadikad odpane koja puca... no opomeni se, to je odvise, to je okrutnost.

Tvoja žena u ostalom ne vodi te u obitelji, gdje bi mogla naći kakova kicoša, kakova naprćenjaka, što bi ti zadavao strah. Ona hoće da izbjegne tvojemu ljubomoru, a s drugog kraja i ona želi uzdržati mir u svom srcu. Ti gđjekad čuješ kako ti se povraća pomama neženje, i zagledaj jednu ljepšunu ženu, s njome razgovarati, izmieni koji pribod i po koju učtivu rieč, ne bi ti mrsko bilo. Ti se zadovoljuješ s mirim, jerbo si uzoran muž. Ali tvoja

zaručnica bdije nad tobom i nad tvojim željama i nad tvojim snovima. U kratko: u obitelji koje polaziš ne nalaziš na priljetne muzeve i poštovane starice, zapodjevanj razgovori svagda su ogledalo zdravih misli i mirnih duhova. Zavalai besbesima, ako ne budeš morao okusati milinu lutrije i „sette e mezzo“.

Kad bi tvoja žena imala djecu, možebit da bi ti priuštila nešto više slobode; ali dječadi nema i njeni hiri su mali. Dakle budi veselo i utješ se.

Tvoj otac, mir mu nesbeski, hotijaše da budeš liečnik. U svojoj uobrazbi on je probražavao dječaka u gotov čin, i predstavljao si ga je u bolnici u crnoj halji, onako, kako drugi ocevi predstavljaju si svoju djecu u častničkoj jubi ili u popovskom klobuku.

Ali ti nisi imao volje za nauk. Razbora jest imao si, da ga prodaš, ili si barem mislio da ga imaš, nu svi talijani smatraju se pametnim, i pure se daleko više, ako netko podvoji u njihov razbor nego li u njihovo poštenje.

Ona blažena volja za učenjem nije te nikad spopadala. Nad knjigama si ziehao, spavao si perom u ruci, kad si se spremao da pišeš, a učenje pako škodilo ti je zdravlju,

Grčki ti je trgao oči, latinski ti je kvario zube, računstvo ti smučvalo želudac a filozofija moždijane. Zabava ti nije manjkalo: služavka, prijatelj, biljar. A tko može kazati da ti ne bi bio imao skromnu sanju? Nije bilo po prilici sanjarenje umjetnosti ni znanja ni rata; možda je bio san obrtnosti. Vonj masla i salame tvojim nozdavam više je gudio, nego li smrdež bolnice. nije li istina? Papan, maslo, nije, butina... Kakovi vidokruzii! Nekmo li medicina!

Četvrte godine dobio se milošču zavodsku svjedočbu, a po tom ti murije otac i tisi morao da prekineš nauk. Kako ti je onda sunulo u pamet da budeš novinarom? Možda si onda imao kakav politički pruhjev, kakav književni hiri i htio si da izneseš misli, koje si mislio da imaš pohranjene u mozgu, na stupcima jednog lista. Ili si htio da zastražiš blezgovne, da privadavaj si važnost, smeteš prijatelje i neprijatelje, koji ti izrazivahu slabu poštu. Zaisto, nisi bio ravnatelj tvog malog i neobavještenog provincijalnog lista, bio si samo urednik i bio si slabo plaćen, i ako si bio plaćen onako, kako si ti govorilo. Ali ravnatelj, koji bijaše lukavac, hinio je da te pomislija vrednim piscem i gu-

raše te uvijek da pišeš članke, da bi sebi oblakšao trud.

Gđjekoji put on ti je davao temat i šaptao ti koju ideju; onda je još išlo dobro, i ti bi, pošto bi polomio pero, poderao toliko papira, iznjoj se, izčesaš glavu, uspio da nadrljaš koju stranicu. No kad si htio da sam pišeš, onda žalibože nisi nalazio temat. Zaman si prekopavao dubinu tvoga znanja, zaman si se na stolici okretao s bokna na bok da sklappaš kaku dioč črkariju; temat nije dolazio. Onda si bio baš nesretan. Ti si se osjećao sblunjenim nemogućim i mislio si da ti je glavna prazna, da će pobenaviti. Tvoje ondašnje prijatene suze, tvoja zdvajanja dobro ih poznaj i razumijem. Pošto si se raprezao da nadjest temat, napokon bi ti uspjelo da sačiniš zbrku okradenih stvari drugim listovima, privikavajući svoj prestupak nekakim uvodom i izvadjanjima dugim i cjeplidlačarskim koja bi bila na koncu ogadila i jednom mrožu.

Pravo ti učinio što si napustio novinarstvo i nastupio službu u uredu. Prispodobii, moj dobar prijatelju, tvoj današnji život i onaj ondašnji. Nije li bolje poći jedan mjesec na godinu na ladanje, nego li naći temat? (Svrha).



svi oni biedni hrvatski željezničari, koji ne nose nikada nikome nikakve štete ni štrajkovima, ni obstrukcijom ni sabotajima, već pitaju jedino, da im se dade živjeti i raditi u govoreći svojim materinskim jezikom?

## Još o izvozu ribe u Beč.

U broju 190. i 191. našeg lista iznili smo štetu, što će Dalmacija uobče trpiti s novim društvom za izvoz ribe iz Jadrana, te smo iztakli, što bi se imalo poraditi, da mi u Dalmaciji u prvom redu budemo obskrbljeni našim domaćim proizvodima za prehranu, a da pri tome ne trpi ni najmanje potrošioe.

Danas ćemo iznieti još nešto što smo opazili ovih dana u pogled šiljanja ribe u Beč, ostavljajući dakako vlastima, koje su na to pozvane, da ovakvim nepodobnostima stanu na kraj. Govorimo otvoreno, jer je stvar, koja se tiče svakog običnara. U Šibeniku su dva javna zakupnika ribe za Beč. Jedan ima svoje agente po svim selima.

Svu ribu, što se u tim selima hvata pod svieću ili u vrše, ili u popune, ti agenti kupuju za zakupnike. Ribari iz Zlarina, Prviča. Kaprije i t. d. vode svoje ladje ravno k zakupniku i tu mu predaju ono, što on prosudi da je za njegove mušterije dobro, a ostatak, ožuljnu, donesu na ribarnicu.

Što šmigne jednome zakupniku, to kupuje drugi na ribarnici samoj. Pitati će nas se kako to, kad je redar na ribarnici i kad se strogo pazi, da se ne bi ni ljoga prije 10 sati preprodala.

Jest ovo je dobro, ali moramo znati, da zakupnik pogodi ribu sa ribarom preko tajnih posrednika i u samoj ribarnici i oni tu prodaju ribu samo da je tu i drže je skupo, jer im je tako zapovjedio zakupnik, a kad kucne 10 sati, oni ti lepo s ribom kući i ribarnicu je čista. Da je ovo gola istina, može se svak tko pošteno čuti uvjeriti, ako ide u ribarnicu, kad u nju ulaze nekoje gradske ličnosti. Tajni agenti idu za njima ko psići i kad se dotična gospoda približe ribaru, da ga upitaju: pošto je riba, ribar ne gleda gospodu, već spružene pute agenata povrh njio vohglava. Ovi pristi diktiraju cieniu ribi. Ovo je prava sablazan i ovome treba već jednom stati na kraj. Ovo se ne zove slobodna trgovina. Ovo je nešto drugo, što ni mi sami ne bi znali, kako bi nazvali.

Ovo se događaj kad zakupnik nije nužda od ribe, jer nema parobroda, da ju odpremi. No je li njemu potrebno, da pošalje ribu i prije 10 sati, on zna naći drugih načina, kako da ju sa ribarnice dignu. Ima on svoju četu, pa na žalost vidjeli smo, gdje su isti krčmar i idu u naruku.

Ribu koja se odprema u Beč, odprema se bez ikakva nadzora sa strane vlasti. Lučka vlast kaže da ona nije vlastna, jer je riba na kopnu, a politički je vlast mala i riga. Ona zna upotrebiti Bachovu patentu protiv naših mladića i za sami jedan bezazeleni poklik, a pušta da ovim načinom trpi cijelo građanstvo s oskudice zdrave hrane i da nam ribarstvo propada, sasvim da ona ima i u Bachovoj patenti paragrafa, po kojima bi se mogla ova sramota prepričiti.

Nu na žalost mi smo uvjereni, da vlasti ne samo što ne će da se sauzmu, kako da se ovaj skandal svrši, već da ga na žalost još podpomažu. Eno nam u Krapuju užigača svjetlonika i peljar c. k. Lučkog ureda javni je nosioci ribe za Beč, a u Zadru c. k. namjestništeni činovnik J. Boniccioli ne samo što kupuje ribu, ali javno se hvali preko „Dalmate“, da on čini to za društvo, koje stoji pod jednim visokim pokroviteljstvom.

Doznajemo na žalost, a u to još ne vjerujemo, da se i neki lučki činovnici, lučka izloženstva, pak čak i ribarske straže, revno zauzimaju oko šiljanja ribe u Beč, tako da je nastala prava utakmica.

Obitini li se još i ovo, onda čestitamo g. Vukoviću na njegovoj interpelaciji za povješćenje, ribarskih straža, tih budućih agenata bečkog ribarskog društva. Do danas ribarske straže bili su za nešto, a u napred biti će uprav tu, samo da budu parada na štetu ribarstva i ribarskoga obrta.

Dinamit je do sada kraljevao u nekim predjelima Dalmacije, a osobito u Šibenskom pomorskom okrugu, a unapred će carevati. Mastna riba ubijena dinamitom, bez ikakve kontrole odpremati će se u Beč i tako mi u Dalmaciji imati ćemo u jedan put dvie štete. Prva, što ostajemo bez zdrave hrane, a druga, što će dinamit poubijati i ono malo ribe, što preostaje.

Uslied svega ovoga preporučamo ponovno obćinama, da prouče stvar i da nadju način, kako da se ovaj zlo orabi stane na kraj,

## Slavenski prosvjed.

Prag, 16. prosinca.

Dozvolite, gospodine uredniče, da Vas mogu u kratko obavijestiti o jučerašnjoj skupštini Slavena u ovdješnjem češkom „Narodnom domu“ u Vinohradu, koja je bila upravljena proti njemačkom carstvu i proti trojnom savezu radi Bilovljeva zakona proti Poljacima u Pruskoj. Dvorana je bila puna Slavena kao šipak. Između ostalih prisustvovali su ovoj skupštini: Rektor češkog sveučilišta Dr. Goll, poslanici gradskog vieća Dr. Prachensky, Matuš i Dr. Supić. Sve su češke stranke bile zastupane na skupštini. Od austrijskih Poljaka bilo je mnogo izaslanika. Također su bili zastupani i Poljaci iz Pruske. Urednik Rozvoda otvorio je skupštinu, i uz buran pljesak konstatirao je, da su se u bečkom parlamentu Slaveni izrazili proti Bilovu zakonu. Navadja, da se Austrija ima prava miešati u poslove Njemačke, kad su ovi napereni proti poljacima, jer je ona prisustvovala bečkom kongresu, na kojemu je usledila dioba Poljske, i onom se zgodom obvezala, da će se brinuti za to, da se bude štovati autonomija i sloboda Poljaka. Dr. Maršan, docenat na češkom sveučilištu, baveci se dogodjajima u Poznanju upozuje, da su Bismarkovi pokusaji ponjemčizanja i Bilovo nesilno otimanje zemljišta Poljacima doživili podpunu fiasko. Od austrijskih Poljaka govorili su Ruczinski i Arczinski, a od pruskih urednik Jaworski, koji se je svim slavenskim zastupnicima srdačno zahvalio na njihovom zauzimanju za pruske Poljake. Dalje su govorili Rus-Nivikov, Rusinac Struk, Mladočeh Dr. Niederle, prof. Dr. Srdinko, Dr. Soukup, Seidl, Knuta, Poličar i Slovak Padlu. Svi su govornici oštro osuđivali postupak njemačke vlade proti Poljacima i zagovarali su ideju, da se od austrijske vlade mora tražiti, da ova odjavi Njemačkoj i Italiji trojni savez: U tomu je smislu bila poprimljena rezolucija. Skupština je svršila sa: Slava potlačenom poljskom narodu u Pruskoj!

## Viesti.

Čestit Božić nazivljemo svim našim čitaocima, predbrojnicima i istomišljenicima, želeći im svako dobro, pa onda cijelom narodu, želeći mu što skoriju pobjedu u njegovoj borbi za slobodu i jedinstvo domovine! Ovom prilikom javljamo da će naredni broj „Hrvatske Rieči“ izići mjesto u sriedu, u utrorak na večer sa božićnim prilogom.

Odlažak čestitog gvardijana. Pred tri dana ostavio je ovdješnji manastir sv. Lovre dosadašnji njegov gvardijan fra Jerolim Runjić, da ustupi mjesto novoimenoivanu fr. gvardijanu Bačiću i da krene na svoje novo predjeliste, na župu u Gali kod Sinja. Manastir i Šibenik gube u njemu čestita, vrlo rodoljublja, koji je ovdje bio stekao simpatije svijla radi svojih krasnih vrlna. Radujemo se krajinj Sinjskoj na tako lijepoj stečevini, a fra Jeri želimo od srca svako dobro. Živio!

Liep primjer rodoljublja nekih dalmatinskih obćina. Primamo od ravnateljstva Druže: — Šibenik: Družbinog podružnici, koja u tom junačkom gradu upravo prelepo uspeva, od velike je pomoći rodoljubivo zastupstvo slavne ondješnje obćine. Ti velevredni prijatelji naše Druže glasovali su još već u dva navrata po K 500 podpore. Benkovic i Vrlika: Kako je poznato, velevrednalezastupstva tih naših obćina zaključila su, da se svake godine u odnosni obćinski proračun umetne svota od K 300 kao pripomoć našoj Družbi. Ovih dana priposlase Družbi liep novčani dar još i obćine Imotski i Starigrad. Svaka čast i dika bratskim obćinama, tim dobrim i jakim stupovima naše Druže!

Obćine i novčani zavodi za družu sv. Ćirila i Metoda za Istru. Družbino se je Ravnateljstvo i ove godine obratilo na sve obćine u Hrvatskoj, Slavoniji, Istri i Dalmaciji usrdnom molbom za podporu. U svojoj molbi Ravnateljstvo je napomenulo, kako dušmanin našega imena hoće da nam izbrisu svako hrvatsko obilježje, da nam otupe sviest, da nas otkinu od zajednice, s kojom nas vjekovi vežu. Rekli smo, kako im u djelu odnarođivanja istarskih Hrvata idu mnogi na ruku: vlada i društva u Italiji te zemaljski sabor Trstia i Istre. Spomenili smo još i to, kako je „Italijanska“ „većina“ u istarskom saboru i ove godine glasovala „Legi Nazionale“ 10.000 K podpore. Svakomu će biti shvatljiva teška borba, što ju moraju voditi istarski Hrvati za svoj narodni obstanak. U tome ih kriepi nada u jedinu njihovu uzdanicu: Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru, koja je već sada razasrla među narod 45 što učitelja. Znamo mi, da nema gotovo hrvatske obćine, koja ne bi u svome području imala nepismenih ljudi, ali hvala prilikama, u kojim se nahode,

njihov narodni obstanak nije ničim ugrožen, dokle su u našoj Istri nepismeni ljudi izloženi vječitoj opasnosti da ih onako bezvjestne tudnjaska sila odnarođi. A time bi u nepovrat bila izgubljena jedna krasna hrvatska zemlja. Sprječiti to, dužnost je svakoga pravoga rodoljuba, i naša Družba goji pouzdanu nadu, da će je u tom izdašno pomagati slavna upraviteljsva obćina i novčanih zavoda.

Molbi Ravnateljstva odzvale su se do sada sljedeće obćine: Obćina Sušak K 100; Obćina Djakovo K 50; Obćina Sv. Martin pod Okićem K 20; Obćina Ivanec K 20; Obćina Oborovo K 5; Obćina Nijemci K 39, 80 p.; Obćina Hercegovac K 10; Obćina Drenovci K 10; Obćina Cernik K 20; Obćinsko Upraviteljstvo Split za god. 1908. K 1000, a za g. 1907. K 500. — Napried za hrvatsku Istru.

Obćina Split za družu sv. Ćirila i Metoda za Istru. Rodoljubivo zastupstvo obćine Split dopitalo je našoj družbi za god. 1907. K 1000, a za god. 1908. K 500 podpore. Taj plemeniti dar slavne splitske obćine obradovat će sve istarske Hrvate, kojima će ta pomoć dobro doći, osobito sada u času, kad su Talijani digli kuku i motiku, da na siromašnim ledjima našeg naroda osvete svoj golemi poraz od 14. svibnja o. g. Živio hrvatski Split!

Javna knjižnica u Splitu. Pišu nam: Znajući od kolike su važnosti po narodnu prosvjetu javne knjižnice, naše je obćinsko vieće hvalievredno pospješilo otvorenje jedne knjižnice i u našem gradu. Već je nekoliko godina, da je ovdješnja Ćitona stavila temelje gradskoj biblioteci; neumornim pak radom prof. D. Mangjera, plemenitim darivanjem nekih gradjana biblioteka se može pohvaliti sa liepim brojem od kojih 800 itisaka. Uvidiv sve to, obćina je udjelila stalnu godišnju podporu i knjižnica će do skora biti otvorena javnosti pod upravom novog knjižničara prof. J. Guća.

Kako vlada pomaže naše ribarstvo. Poznato je, da se izmedj naših ribara najviše izruč Rogozničani, koji se posvećuju ribolovu kroz cijelo doba godine i koji u ribarstvu traže gotovo najglavnije sredstvo svog obstanaka. U koliko doznajemo, Rogozničani do sada nisu još nikada primili nikakve podpore od pomorske vlade. Kao za izroniju dobio je samo jedan ribar lanjske godine fenjer na acetilenu od 50 K vrijednosti, na kojem je dotičnik imao više štete nego koristi s krivnje mjestnog lučkog činovnika. Bilo je prikazano i molba za podporu u kojima su bili izneseni računi trgovaca kod kojih se ribari zadužili za mreže, bile su prikazane sve potrebe, koje su opravdavale pitanje podpore radi šteta na mrežama radi hrđavih, neočišćenih ribarskih pošta, za koju se stvar moli ima već 40 godina, pa uza sve to rješenje molba stiglo je tek poslie 9 mjeseci i to — negativno bez povratke priloženih

računa. — Evo kako vlada unapređuje ekonomsko stanje Dalmacije, dok nasuprot ima odakle da dieli podpore tudjincima na hiljade, koji dolaze da našim ljudima odnose najbolju ribu, a sve na štetu, a ne na korist Dalmacije.

Nisu imali glave! Kažu nam, da se je ovako izrazio ribarski nadzornik, kad je stigao u Trst predlog, da se zabrani ribanje migavicom u Morinjama. Da su imali glave oni, koji su to predložili, više nego li nadzornik za ribarstvo, činjenica je, što se je pred samim ulazom u Morinje od 15. prošlog do 15. tek. mj. uhvatilo 700 kilg. oborilih trija ne spominjuć drugu ribu, na žalost sve za Beč. U ostalom je li imao glave ribarski nadzornik, kad je potvrdio nešto, što su ljudi bez glave potvrdili?

Hrvatski računi. O novoj godini običavaju trgovci i obrtnici da šalju svojim mušterijama račune. Prvim preporučujemo, da ne zaborave, da su u hrvatskoj zemlji te da svoje račune izpostavljaju na hrvatskom jeziku, a hrvatskom obćinstvu stavljamo na srdce, da ne prima računa, koji nisu sastavljeni na hrvatskom jeziku. Anomalija je, što se u našem trgovačkom prometu još toliko bavi tudjinstina pa je vrijeme da budemo svjestni i da se držimo one „Tudje poštu a svojim se diči.“

## Naše brzojavke.

Beč, 21. U parlamentu nastavlja se razprava o državnom proračunu.

Budimpešta, 21. Ministar predsjednik Weckerle pozvao je na dvoboj Polonija radi uvrjeda, koje mu je nanio u parlamentu.

Teheran, 21. Uslied zadnjih dogodjaja došlo je do sastava novog ministarstva.

Lisabon, 21. Položaj je uslied sve to više rastuće revolucije teško ozbiljan.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)  
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga

**Tvrdka**

**Otto Steinbeiss**

u mjestu,

traži vješta i sposobna za kancelariju

**MLADIĆA**

od 14—16 godina. Za potanju obaviesti obratit se Uredništvu.

**Posjetnice!**

**DAR**

**k Novoj Godini**

u svim veličinama i vrstama - -  
moderno, ukusno i jeftino izrađuje  
- - - Hrvatska Tiskara, Šibenik.



## PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

### BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

### Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000  
Centralna Dubrovnik - - - - -  
- Podružnica u Splitu i Zadru.  
Priskrbiljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

### MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zdirbanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

### ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Najbolje sredstvo za njegovanje **USTAJ I ZUBI**



Glavno skladište za Dalmaciju kod **VINKA VUČIĆA, ŠIBENIK.**

### NE ČITATI

samo već **kušati se mora**  
davno prokušani medicinski

## STECKENPFERD

od **liljanova mleka SAPUN**  
od BERGMANNA i Druga, Draždjani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom **BERGMANNOVA SAPUNA**  
od liljanova mleka da se lice oslobodi od sunšanih pjegica, da zadobije bijeli ten i nježnu boju.  
Pretplatno komad po **80 para**  
u **drogariji VINKA VUČIĆA ŠIBENIK.**

### Banka Commerciale Triestina

prima:

**Uložke u kramam uz uložničke Listove:**  
sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %  
" " " 15 " " 3 1/2 %  
" " " 30 " " 4 1/4 %

**Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtlim. (sterlinam) uz uložničke Listove:**  
sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2 %  
" " " 30 " " 2 3/4 %  
" " " 3 " " 3 1/2 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepest 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

**Banko-Ziro i Tekući račun.** Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

**Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.**  
Čuva tekuće račune u raznim vrijednostima. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdričanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima **doznačnice** na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje **Kreditne listove** na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se **kupnjom uz tovarne dokumente** u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje **predjume na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente** uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje **jamčevinu za carine skladišta** Kontiranjia (Contrirungs-Lager).

**Preuzimlje u pohranu i upravljanje:**

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osigurava vrijednote proti gubitcima zdirbanja.

Banka Commerciale Triestina.

### KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica





preporuča svoj veliki izbor **lepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUSKIH KNJIGA**, romana, slovnica, rječnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uređovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve **hrvatske i strane časopise** uz originalnu cieniu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zaloha svakovrstnih **toplomjera, zvieker-naočala** od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. **VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.**

Preduzimlje naručbe isvakovrstnih pečata od kauschucka i kovine.

Skladište najboljih i najjetinijih šivaćih strojeva **SINGER** najnovijih sistema.

Skladište fotografskih aparata i svih nužgrednih potrebstina.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučit p. n. obćinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, braćovštinama, svoju krasnu uređenu

## TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrsne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— **svieće od pravog pčelinjeg voska** —  
kao i finog crkvenog lamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — korisna meda Klg. po K. 1:20. Kupujem uz dobru cieniu u svim količama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S velečovanjem  
**VLADIMIR KULIĆ**  
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svaki trgovac koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

HRVATI, sjetite se družbe sv. Cirila i Metoda.

## JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5. Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjumeve na vrijednostne papire, kao i na robu ležecu u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdričane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumite) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjestulje uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Preporučuje se najbolje p. n. Obćinstvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih djeła i brošura, posjećenica, koverata, listovnih i trgovačkih

## NOVO ustanovljena

# Hrvatska Tiskara

u Šibeniku (ulica Stolne Crkve).

papira, zarucnih i vjenčanih objava, osmrtinica i sve druge u tu struku zasjecajuce radnje. Jamči za tačnu i modernu izradbu uz pošto umjerene cienie.